

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Recht doen of recht hebben: een analyse van de rechten van de migrant op bescherming door de staat tegen arbeidsuitbuiting

Lodder, G.G.

Citation

Lodder, G. G. (2022, April 21). *Recht doen of recht hebben: een analyse van de rechten van de migrant op bescherming door de staat tegen arbeidsuitbuiting*. Meijers-reeks. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3284950>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3284950>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Literatuurlijst

Akandji-Kombe 2007

J-F. Akandji-Kombe 2007, 'Positive obligations under the European Convention of Human Rights. A guide to the implementation under the European Convention of Human Rights', Strasbourg: Council of Europe 2007.

Alink & Wiarda 2010

M. Alink & J. Wiarda, 'Materieelrechtelijke aspecten van mensenhandel in het Nederlands strafrecht', *Preadviezen* 2010, p. 175-262.

Allain 2010

I. Allain, 'Rantsev v Cyprus and Russia: The European Court of Human Rights and Trafficking as Slavery', *Human Rights Law Review* 2010, Vol. 3, No. 10, p. 546-557.

Ansems de Vries, & Guild 2019

L. Ansems de Vries & E. Guild, 'Seeking refuge in Europe: spaces of transit and the violence of migration management', *Journal of Ethnic and Migration Studies* 2019, nr. 45:12, p. 2156-2166.

Asscher & Goodhart 2013

L. Asscher & D. Goodhart, 'Code Oranje voor vrij werkverkeer binnen EU', *de Volkskrant* 17 augustus 2013.

Barnard & Ludlow 2016.

C. Barnard & A. Ludlow, 'Enforcement of Employment Rights by EU-8 Migrant Workers in Employment Tribunals', *Industrial Law Journal* 2021, Vol. 45, No. 1.

Beijer 2010

A. Beijer, 'Rantsev v. Cyprus en Rusland. Een korte schets van de situatie in Nederland wat betreft mensenhandel', *Ars Aequi* 2010, p. 684-691.

Belser 2005

P. Belser, 'Forced Labour and Human Trafficking: Estimating the Profits', Geneva: ILO WP42 2005.

Berkhout, Bisschop & Volkerink 2014

E. Berkhout, P. Bisschop & M. Volkerink, 'Grensoverschrijdend aanbod van personeel', Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek 2014.

Berntsen & De Lange 2018,

L. Berntsen & T. de Lange, 'Employer Sanctions Instrument of Labour Market Regulation, Migration Control, and Worker Protection?', in: C. Rijken & T. de Lange, *Towards a Decent Labour Market for Low-Waged Migrant Workers*, Amsterdam: Amsterdam University Press 2018.

Boeles e.a. 2014

P. Boeles e.a., *European Migration Law*, Cambridge – Antwerp – Portland: Intersentia 2014.

Boot-Mathijssen 2010

M. Boot-Mathijssen, 'Annotatie bij EHRM 7 januari 2010 (*Rantsev/Cyprus en Rusland*), *NTM|NJCM-Bull.* 2010, Jrg 35, nr. 5.

- Botman 2015
M.R. Botman, *De Dienstenrichtlijn in Nederland* (diss. Amsterdam VU), Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2015.
- Braam 1994
S. Braam, *De blinde vlek van Nederland, Reportages over de onderkant van de samenleving*, Amsterdam: van Gennip-FNV Pers 1994.
- Campana & Varese 2016
P. Campana & F. Varese, 'Exploitation in Human Trafficking and Smuggling', *European Journal on Criminal Policy and Research* 2016, 22, p. 89-105.
- Carter 2018
D. Carter, 'Equal Pay for Equal Work in the Same Place? Assessing the Revision to the Posted Workers Directive', *Croatian Yearbook of European Law & Policy*, 2018, nr. 14(1), p. 31-68.
- Castles 1986
S. Castles, 'The guest worker in Western Europe: An obituary', *The International Migration Review* 1986, Vol. 20, nr. 4, p. 761-778.
- CDMG 1996
CDMG, 'Temporary migration for employment and training purposes', Strasbourg: Council of Europe, European Committee on Migration 1996.
- Cleiren, Van der Leun & Van Meeteren 2015
T. Cleiren, J. van der Leun & M. van Meeteren, 'Beperkingen aan en dilemma's van de slachtoffergerichte aanpak van mensenhandel; een blik op arbeidsuitbuiting', *PROCES* 2015, nr. 94/2, p. 82-97.
- Comensha 2013
Comensha, 'Jaarcijfers CoMensha; Het beeld van 2013'.
- Commissie Meijers 2011
Commissie Meijers, 'Note on the proposal for a Directive on the conditions of entry and residence of third country nationals for the purposes of seasonal employment', CM1113, 31 oktober 2011.
- Consterdine & Samuk 2018
E. Consterdine & S. Samuk, 'Temporary Migration Programmes: the Cause or Antidote of Migrant Worker Exploitation in UK Agriculture', *International Migration & Integration* 2018, nr. 19, p. 1005-1020.
- Cremers 2011
J. Cremers, *In search of cheap labour in Europe. Working and living conditions of posted workers*, CLR Studies 6/International Books, 2011.
- CRM 2013
CRM, 'Poolse arbeidsmigranten in Nederland', april 2013.
- De Jonge van Ellemet 2007
H. de Jonge van Ellemet, 'Slecht werkgeverschap of 'moderne slavernij, handhaving van een nader af te bakenen verbod', *Justitiële verkenningen* 2007, nr. 7, p. 107-119.
- De Lange 2011
T. de Lange, 'De verborgen schat in artikel 23 Wav', *Journaal Vreemdelingenrecht*, 10/1, p. 20-29.
- De Vries 2017
K. de Vries, 'Integratie en de onzekere verwachting van gelijke behandeling van derdelanders. Great Expectations', *Asiel- & Migrantenrecht* 2017 nr. 6/7, p. 257-266.

Dewhurst 2014

E. Dewhurst, 'The right of irregular migrants to back pay: The spectrum of protection in international, regional, and national legal systems', in: C. Costello & M. Freedland, *Migrants at work. Immigration and Vulnerability in Labour Law*, Oxford: University Press 2014, p. 216-238.

Donders 2014

Y.M. Donders, 'Europa's voorvechter van economische en sociale rechten. Het Europees Comité voor Sociale Rechten', *Ars Aequi* 2014, p. 253-261.

Ebert & Oelz 2012

F.C. Ebert & M. Oelz, 'Bridging the gap between labour rights and human rights: The role of ILO law in regional human rights courts', *International Institute for Labour Studies* 2012, DP/212.

Eleveld 2015

A. Eleveld, 'Het recht op een bijstandsuitkering voor economisch niet-actieve EU-burgers na *Alimanovic*: het definitieve afscheid van de proportionaliteitstoets', *NtEr* 2015 nr. 10, p. 312-318.

Engbersen e.a. 2002

G. Engbersen, *Illegale vreemdelingen in Nederland. Omvang, overkomst, verblijf en uitzetting*, Rotterdam: RISBO Contractresearch BV/Erasmus Universiteit juni 2002.

Esser 2019

L.B. Esser, *De strafbaarstelling van mensenhandel ontrafeld. Een analyse en heroriëntatie in het licht van rechtsbelangen* (diss. Leiden; Serie E.M. Meijers Instituut, deel MI-325), Den Haag: Boom Juridisch 2019.

Esser & Vermeulen 2014

L.B. Esser & C.E. Dettmeijer-Vermeulen, 'Mensenhandel op een tweesprong. De omgang van rechters met de ruim geformuleerde mensenhandelgedraging in de delictsomschrijving van artikel 273f lid 1 sub 4 Sr', *Delikt en Delinkwent* 2014/48, afl. 7, p. 512-528.

Fornassier & Torga 2013

M. Fornassier & M. Torga, 'The posting of workers: the perspective of the sending state', *EuZa* 2013, Bd. 6, p. 356-365.

FRA 2013

FRA, 'Criminalisation of migrants in an irregular situation and of persons engaging with them, Annex', Luxembourg: FRA 2013.

FRA 2015

FRA, 'Severe labour exploitation-Workers moving within and into the European Union. States obligations and victims' rights, Luxembourg: FRA 2015.

FRA 2018a

FRA 'Out of sight – Migrant women exploited in domestic work, Luxembourg: FRA 2018.

FRA 2018b

FRA, 'Protection migrant workers from exploitation in the EU – Boosting workplace inspections', Luxembourg: FRA 2018.

FRA 2019

FRA, 'Protection migrant workers from exploitation in the EU: Protecting Workers perspectives', Luxembourg: FRA 2019.

Franssen 2015

E.J.A. Franssen, 'Annotatie bij Rb. Oost-Brabant zp 's-Hertogenbosch 8 januari 2015, ECLI:NL:RBOBR:2015:18', *JAR* 2015, nr. 29.

Fudge 2018

J. Fudge, 'Illegal Working, Migrants and Labour Exploitation in the UK', *Oxford Journal of Legal Studies* 2018, Vol. 38/3, p. 557-584.

- Fudge & Herzfeld Olsson 2014
J. Fudge & P. Herzfeld Olsson, 'The seasonal workers directive', *European Journal of Migration and Law* 2014, nr.16, p. 439-466.
- Gallagher 2008
A.T. Gallagher, 'Using international human rights law to better protect victims of human trafficking: The prohibition on slavery, servitude, forced labour and debt bondage', in: L.N. Sadat & M.P. Scarf, *The theory and practice of international criminal law: Essays in honour of M. Cherif Bassiouni*, Leiden: Martnus Nijhof 2008, p. 397-430.
- Gallagher 2009
A.T. Gallagher, 'Human Rights and Human Trafficking: Quagmire or Firm Ground? A response to James Hathaway', *Virginia Journal of International Law* 2009, Vol. 49/4, p. 789-848.
- Gallagher 2010
A.T. Gallagher, *The International Law of Human Trafficking*, Cambridge: University Press 2010.
- Gardeniers e.a. 2015
J. Gardeniers, 'Arbeidsmigranten op de Limburgse arbeidsmarkt', Maastricht, februari 2015;
- GRETA 2014
GRETA, 'Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Being by the Netherlands', Strasbourg: GRETA 2014(10).
- GRETA 2018
GRETA, 'Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by the Netherlands', Strasbourg, GRETA 2018(19).
- GRETA 2019
GRETA, 'Human Trafficking for the Purpose of Labour Exploitation. Thematic Chapter of the 7th General Report on GRETA's Activities', Strasbourg, GRETA 2019.
- Groenendijk 2015
K. Groenendijk, 'Equal treatment of workers from third countries: The added value of the Single Permit Directive', in P. Minderhoud & T. Strik (eds), *The Single Permit Directive: Central Themes and Problem Issues*, Oisterwijk: Wolf Legal Publishers 2015.
- Groenendijk 2017
C.A. Groenendijk, 'Migratierecht is bijna helemaal Unierecht', *Asiel- & Migrantenrecht* 2017, nr. 8/9, p. 405-414.
- Guild & Carrera 2013
E. Guild & S. Carrera, 'EU Borders and Their Controls: Preventing Unwanted Movement of People in Europe?', *CEPS Essays* 2013, nr. 6.
- Hailbronner 2000
K. Hailbronner, *Immigration and Asylum Law and Policy of the European Union*, The Hague: Kluwer Law International 2000.
- Hatheway 2008
J.C. Hatheway, 'The Human Rights Quagmire of "Human Trafficking"', *Virginia Journal of International Law* 2008, Vol. 49/1, p. 1-59.
- Heemskerk & Willemsen 2013
M. Heemskerk & E. Willemsen, 'Compensatie voor slachtoffers van mensenhandel', *Fair-work*, 2013.

Heerma van Voss 2016

G. Heerma van Voss, 'The free movement of workers under discussion within the Social Council' in: B. Steunenberg, W. Voermans & S. Van den Bogaert (red), *Fit for the future*, Den Haag: Eleven International Publishing 2016.

Home Office UK 2014

Home Office and Department for Business, Innovation & Skills, 'Impacts of migration on UK native employment: An analytical review of the evidence', Occasional Paper 109, March 2014.

Houwerzijl 2009

M. S. Houwerzijl, 'Verschillen in toepasselijk arbeidsrecht bij tijdelijke en structurele intracommunautaire arbeidsmigratie', In M. Houwerzijl, & H. Verschuere (Eds.), *Toepasselijk arbeidsrecht over de grenzen heen. België, Nederland, Europa, de wereld, Onderneming en Recht* 2009, No. 48, p. 159-189.

Houwerzijl 2011

M. S. Houwerzijl, 'Het arrest Vicoplus', *NtEr* 2011, afl. 8, p. 259- 265.

Houwerzijl 2014

M.S. Houwerzijl, 'Concurreren met behulp van detacheringsarbeid', In: J. Cremers, I. van den Burg, C. Hamans & A. Pilon (Eds.), *Voorbij de retoriek. Sociaal Europa vanuit twaalf invalshoeken*, Amsterdam: Van Gennip Amsterdam 2014, p. 92-106.

HRC 2012

HRC 2012, 'National report submitted in accordance with paragraph 5 of the annex to Human Rights Council resolution 16/21, A/HRC/WG.6/13/NLD', UN 8 maart 2012.

HRC 2017

HRC, 'National report submitted in accordance with paragraph 5 of the annex to Human Rights Council resolution 16/21', A/HRC/WG.6/27/NLD', UN 27 februari 2017.

ILC/ILO 2012

ILC/ILO, 'Giving globalization a human face', ILC.101/III/1B.docx, Geneva: International Labour Office 2012.

ILO 2007

ILO, 'Eradication of forced labour. General Survey concerning the Forced Labour Convention, 1930 (No. 29), and the Abolition of Forced Labour Convention, 1957 (No. 105)', Geneva: International Labour Office 2007.

ILO 2008

ILO, 'General Survey on the fundamental Conventions concerning rights at work in light of the ILO Declaration on Social Justice for a Fair Globalization', Geneva: International Labour Office 2008.

ILO 2012

ILO, 'Indicators of forced labour', Geneva: International Labour Office 2012.

ILO 2014

ILO, 'Fair Migration: setting an ILO agenda', Geneva: International Labour Office 2014.

ILO 2018

ILO, 'Ending forced labour by 2030: a review of policies and programmes', Geneva: International Labour Office 2018.

ILO and Walk free foundation 2017

ILO and Walk free foundation, 'Global estimates of modern slavery: Forced labour and forced marriage', Geneva: International Labour Office and Walk free foundation 2017.

ILO and Walk free foundation 2017a

ILO and Walk free foundation, 'Methodology of the global estimates of modern slavery: Forced labour and forced marriage', Geneva: International Labour Office and Walk free foundation 2017.

De Jonge van Ellemeet 2007

H. de Jonge van Ellemeet, 'Slecht werkgeverschap of 'moderne slavernij, handhaving van een nader af te bakenen verbod', *Justitiële verkenningen* 2007, nr. 7, p. 107-119.

Juncker 2014

J.-C. Juncker, 'Een nieuwe start voor Europa. Mijn agenda voor banen, groei, billijkheid en democratische verandering. Politieke beleidslijnen voor de volgende Europese Commissie', 15 juli 2014, Toespraak in het Europees Parlement.

Klaver, Van der Leun & Schreijenberg 2013

J. Klaver, J. van der Leun & A. Schreijenberg, 'Vooronderzoek oneigenlijk gebruik verblijfsregeling mensenhandel', Amsterdam: Regioplan 2013.

Koettl 2009

J. Koettl, 'Human trafficking, modern day slavery and economic exploitation. A Discussion on Definitions, Prevalence, Relevance for Development, and Roles for the World Bank in the Fight Against Human Trafficking', Special protection Discussion Paper No. 0911, The World Bank, May 2009.

Korvinus 2010

A.G. Korvinus e.a., 'Mensenhandel: het begrip uitbuiting in art. 273a Sr', *Trema* 2010, nr. 7, p. 286-290.

Kreijger 2015

P. Kreijger, 'Schijn bedriegt of juist niet? De introductie van de 'schijnzelfstandige' en de cao- exceptie', *M & M* 2015, nr. 1, p. 18-24.

Krop, De Lange & Tjebbes 2009

P. Krop, T. de Lange & M. Tjebbes, 'Richtlijn 2009/52/EG. Sancties tegen werkgevers van illegaal verblijvende derdelanders', *Migrantenrecht* 2009 nr. 08, p. 336-346.

Kullmann 2015

M. Kullmann, 'Tijdelijke grensoverschrijdende detachering en gewoonlijk werkland: over de verhouding tussen de Rome I-Verordening en de Detacheringsrichtlijn en de rol van de Handhavingsrichtlijn', *NiPR* 2015, afl. 2, p. 215-216.

Laagland 2020

F. Laagland, 'Bindende minimumtarieven voor echte zelfstandigen: een analyse van Nederlands en Europees recht', *ArA* 2020, nr. 14/3, p. 26-49.

Lawson 2005

R.A. Lawson, 'Annotatie bij EHRM 26 juli 2005 (*Siliadin/Frankrijk*)', *JV* 2005, nr. 425.

Lazorowicz 2014

Lazorowicz, 'A success story for the EU and seasonal workers' rights without reinventing the wheel', *EPC*, Policy Brief 28 maart 2014.

Lestrade 2012

S.A.J. Lestrade, 'Annotatie bij EHRM 13 november 2012, nr. 4239/08 (*C.N./Verenigd Koninkrijk*)', *EHRC* 2013, nr. 73.

Lestrade 2018

S.M.A. Lestrade, *De strafbaarstelling van arbeidsuitbuiting in Nederland. Een toetsing op basis van internationale en Europese mensenrechten, anti-mensenhandelregelgeving en de grondslagen van het strafrecht* (diss. Nijmegen; Serie Staat en Recht, deel 39), Deventer: Wolters Kluwer 2018.

Lestrade & Rijken 2014

S.M.A. Lestrade & C.R.J.J. Rijken, 'Mensenhandel en uitbuiting nader bepaald', *Delikt en Delinkwent* 2014, nr. 64, p. 665-681.

- Lettinga, Keulemans & Smit 2013
D. Lettinga, S.A.C. Keulemans & M. Smit, 'Verblijfsregelingen voor slachtoffers van mensenhandel en oneigenlijk gebruik Een verkennende studie in het Verenigd Koninkrijk, Italië en België', Den Haag: WODC-Cahier 2013-3.
- Marten 2005
S. Martin, 'The legal and normative framework of international law', Global Commission on International Migration, 2005.
- Martens & Van den Brink 2013
E.D.I. Martens & S.M. van den Brink, 'Van signaal tot tenlastelegging? Uitdagingen in de opsporing, vervolging en berechting van mensenhandel', *Strafblad* 2013, nr. 11/3, p. 195-204.
- McGauran e.a. 2016
K. McGauran e.a., 'Profiting from dependency. Working conditions of Polish migrant workers in the Netherlands and the role of the recruitment agencies', SOMO & Fair Work, juni 2016.
- Morsink 2010
J. Morsink, *Universal Declaration of Human Rights: Origins, Drafting and Intent*, Pennsylvania: University of Pennsylvania Press, 2010.
- Murphy, M Doyle & Murphy 2020
C. Murphy, D. M Doyle & M. Murphy, 'Still Waiting' for Justice: Migrant Workers' Perspectives on Labour Exploitation in Ireland', *Industrial Law Journal* 2020, Vol 49, Issue 3, p. 318-351.
- Nanopoulos, Guild & Weatherhead 2018
N. Nanopoulos, E. Guild & K.T. Weatherhead, 'Securitisation of Borders and the UN's Global Compact on Safe, Orderly and Regular Migration', Queen Mary University of London, School of Law Legal Studies Research Paper 2018, nr. 270.
- NRM 2012
NRM, 'Mensenhandel. Jurisprudentie mensenhandelzaken 2009-2012. Een analyse', Den Haag: NRM 2012.
- NRM 2014
NRM, 'Mensenhandel in en uit beeld. Cijfermatige rapportage 2008-2012', Den Haag: NRM 2014.
- NRM 2017
NRM, 'Slachtoffer monitor mensenhandel 2012 – 2016', Den Haag: NRM 2017.
- NRM 2020
NRM, 'Slachtoffermonitor mensenhandel 2015 – 2019', Den Haag: NRM 2020.
- NRM 2021
NRM, 'Dadermonitor mensenhandel 2015 – 2019', Den Haag: NRM 2021.
- NRM 2021a
NRM, 'Arbeidsuitbuiting', Den Haag: NRM 2021.
- Obokata 2006
T. Obokata, *Trafficking of human beings from a human rights perspective*, Leiden – Boston: Martinus Nijhoff Publishers 2006.
- OHCHR 2010
OHCHR, 'Recommended Principles and Guidelines on Human Rights and Human Trafficking. Commentary', New York and Geneva: United Nations 2010.
- OHCHR 2014
OHCHR, Human Rights and Human Trafficking Fact Sheet no. 36, United Nations, New York and Geneva: United Nations 2014.

Oosterom-Staples 2016

H. Oosterom-Staples, 'Is de bestaansmiddelenis de achilleshiel van het recht op vrij verkeer van personen?', *NtEr* 2016, nr. 6, p. 203-210.

Pennings 2015

F.J.L. Pennings, 'Exceptie van de mededingingsbepalingen voor (schijn)zelfstandigen: de zaak FNV-Kiem', *NtEr* 2015, alf. 21/4, p. 111-116.

Pennings 2019

F.J.L. Pennings, 'Mogelijkheden voor verbetering van de positie van zzp'ers', in: L. Holtus (ed.), *Deining in balie, rechtspraak en academie*, Den Haag: Sdu 2019, p. 223-232.

Postma & Van Wijk 2012

D. Postma & J. van Wijk, 'Op het land in plaats van achter het raam
Aard en omvang van arbeidsuitbuiting in Nederland', *PROCES* 2012, nr. 91/5, p. 327-339.

Raz 1984

J. Raz, 'On the nature of rights', *Mind* 1984, Vol. 93/370, p. 194-214.

Rijken 2011

C. Rijken (ed), *Combating Trafficking in Human Beings for labour exploitation*, Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2011.

Rijken 2015

C. Rijken, 'Legal Approaches to Combating the Exploitation of Third-Country National Seasonal Workers', *The International Journal of Comparative Labour Law and Industrial Relations* 2015, 31/4, p. 431-452.

Rijken 2018

C. Rijken, 'When bad labour conditions become exploitation. Lessons learnt from the Chowdury case', in: C. Rijken & T. de Lange (eds.), *Towards a decent labour market for low-waged migrant workers*, Amsterdam: Amsterdam University Press 2018.

Rijken & De Volder 2009

C. Rijken & E. de Volder, 'The European Union's struggle to realize a human rights-based approach to trafficking in human beings. A call on the EU to take THB-sensitive action in relevant areas of law', *Conneticut Journal of Int'Law* 2009, Vol. 25/49, p. 49-79.

Rijken & De Volder 2014

C. Rijken & E. de Volder, *De Nederlandse Agrarische Sector in kaart*, Tilburg Law School 2014.

Rijken, Van Dijk & Klerx-van Mierlo 2013

C. Rijken, J. van Dijk & F. Klerx-van Mierlo, *Mensenhandel: het slachtofferperspectief. Een verkennende studie naar behoeften en belangen van slachtoffers mensenhandel in Nederland*, Tilburg: Intervicit 2013.

Rijken & De Lange 2018

C. Rijken & T. de Lange, *Towards a Decent Labour Market for Low-Waged Migrant Workers*, Amsterdam: Amsterdam University Press 2018.

Rodrigues 2016

P.R. Rodrigues, *Zorgen voor uitgedeelde vreemdelingen* (Thorbeckecollege-41), Mechelen: Wolters Kluwer 2016.

Roemer 2020

Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten, 'Eerste aanbevelingen', 11 juni 2020.

Roemer 2020a

Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten, 'Geen tweederangsburgers. Aanbevelingen om misstanden bij arbeidsmigranten in Nederland tegen te gaan', 30 oktober 2020.

Ruhs & Martin 2008

M. Ruhs & P. Martin, 'Numbers vs. Rights: Trade-Offs and Guest Worker Programs', *IMR* 2008, Vol. 42, nr.1, p. 249-265.

- Scarpa 2008
S. Scarpa, *Trafficking in human beings. Modern slavery*, Oxford: University Press, 2008.
- Schans, Galloway & Lansang 2014
J.M.D. Schans, M. Galloway & L. Lansang, 'Au pairs in Nederland. Culturele uitwisseling of arbeidsmigratie?', Den Haag: WODC Cahier 2014-2.
- Schout, Wiersma & Gomes Neto 2016
A. Schout, J.M. Wiersma & M. Gomes Neto, 'De Europese Asscher-agenda: een politiek en economisch mijnenveld?', *Internationale spectator* 2016.
- SER 2014
SER, 'Arbeidsmigratie', Advies 14/09, december 2014.
- Sheldon-Sherman 2012
J. Sheldon-Sherman, 'The Missing 'P': Prosecution, Prevention, Protection, and Partnership in the Trafficking Victims Protection Act', *Penn State Law Review* 2012 Vol. 117, No. 443, p. 443-501.
- Slingenberg 2015
L. Slingenberg, 'Resolutie Comité van Ministers 15 april 2015, CM/ResChS(2015)5. Opvang onrechtmatig verblijvende vreemdelingen: een politieke kwestie', *Asiel- & Migrantenrecht* 2015, nr. 3, p. 132-134.
- Smit & Boot 2007
M. Smit & M. Boot, 'Het begrip mensenhandel in de Nederlandse context; achtergronden en reikwijdte', *Justitiële Verkenningen* 2007, nr. 7, p. 10-22.
- Snel, Faber & Engbersen 2013
E. Snel, M. Faber & G. Engbersen, 'Maatschappelijke positie van Midden- en Oost-Europese arbeidsmigranten', *Justitiële Verkenningen* (themanummer over arbeidsmigratie) 2013, nr. 6, p. 62-76.
- Staring & Aarts 2010
R. Staring & J. Aarts, 'Werken in de marge. Illegaal verblijvende jongeren in Nederland', *Justitiële Verkenningen* 2010, jrg. 36 nr. 7, p. 43-55.
- Stoyanova 2012
V. Stoyanova, 'Dancing on the borders of article 4: Human trafficking and the European court of Human Rights in the Rantsev case', *Netherlands Quarterly of Human Rights* 2012, Vol. 30/2, p. 163-194.
- Stoyanova 2017
V. Stoyanova, 'Irregular Migrants and the Prohibition of Slavery, Servitude, Forced Labour & Human Trafficking under Article 4 of the ECHR', *EJIL* 26 april 2017.
- Sweepston 2014
L. Sweepston, 'Forced and compulsory labour in international human rights law', Geneva: ILO 2014.
- Thörnqvist 2015
C. Thörnqvist, 'Welfare States and the Need for Social Protection of Self-Employed Migrant Workers in the EU', *International Journal of Comparative Law and Industrial relations* 31 2015, afl. 4, p. 391-410.
- Tielbaard, Van Meeteren & Commandeur 2016
N. Tielbaard, M. van Meeteren & X. Commandeur, 'Slachtoffer van arbeidsuitbuiting? Een kwalitatieve studie naar ideaaltypische trajecten die leiden tot zelfidentificatie als slachtoffer van mensenhandel', *Tijdschrift voor Criminologie* 2016, nr. (58) 2, p. 36-53.
- UNODC & NRM 2017
UNODC & NRM, 'Monitoring Target 16.2 of the United Nations' Sustainable Development Goals; A multiple systems estimation of the numbers of presumed human trafficking victims

in the Netherlands in 2010-2015 by year, age, gender, form of exploitation and nationality', Vienna: UNODC 2017.

Van Benthem & Tieben 2018

M. van Benthem & B. Tieben, 'Toegangswaarde. De maatschappelijke kosten en baten van het Schengen-visumbeleid voor Nederland', Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek 2018.

Van den Berge 2018

W. van den Berge, 'Verdringing op de arbeidsmarkt. Beschrijving en beleving', Den Haag: Centraal Planbureau/Sociaal & Cultureel Planbureau 2018.

Van den Eeckhout 2009

V. Van den Eeckhout, 'Internationaal arbeidsrecht gemengd tussen vrij verkeer van personen, vrij verkeer van diensten, vrijheid van vestiging en non-discriminatie', 2009. <http://media.leidenuniv.nl/legacy/tra-uitgebreide-vers.def.3-2-09.pdf>.

Van den Eeckhout 2012

V. Van den Eeckhout, 'Enkele beschouwingen naar aanleiding van diverse recente Europese en Nederlandse uitspraken in het internationaal arbeidsrecht (Koelzsch, Voogsgeerd, Vicoplus, Nuon-rechtspraak en zaak FNV/De Mooij)', ARBAC 2012.

Van den Eeckhout 2015

V. Van den Eeckhout, 'The 'right' way to go in international labour law – and beyond', 2015.

Van den Eeckhout 2016

V. Van den Eeckhout, 'Modellering van Internationaal privaatrecht – Een enkele ipr-technische aantekening bij het voorstel tot wijziging van de Detacheringsrichtlijn, NJB-Blog, 5 april 2016.

Van der Heijden 2014

P.F. van der Heijden, 'Uitbreiding van handhavingsmechanismen van fundamentele arbeidsrechten. Is meer ook beter', NJB 2014, nr. 12, p. 768-775.

Van der Heijden e.a. 2020

P.G.M. van der Heijden e. a., 'Schattingen onrechtmatig in Nederland verblijvende vreemdelingen 2017-2018', Utrecht: WODC 2020.

Van der Hoeven & Van Meeteren

A.M. van der Hoeven & M.J. van Meeteren, 'Verbeter het cabinekampeerverbod de verblijfsomstandigheden van internationale vrachtwagenchauffeurs tijdens hun rust van 45 uur? Over de implicaties van de beslissing van het HvJ EU in Vaditrans', ArA 2020, nr. 14/1, p. 32-54.

Van der Leun & Schijndel 2012

J. van der Leun & A. Schijndel, 'Uitbuiting uit zicht? Getuigenverklaringen van gesmokkelde migranten nader bekeken aan de hand van indicatoren voor mensenhandel', Tijdschrift voor Veiligheid 2012, nr. 11/3, p. 20-37.

Van Hoek 2014

A.A.H. van Hoek, 'Private International Law: An Appropriate Means to Regulate Transnational Employment in the European Union', ELR 2014, afl. 3, p. 157-169.

Van Hoek 2016

A.A.H. van Hoek, 'Internationaal privaatrecht in/en de interne markt – het blijft tobben?!', editorial, NiPR 2016, afl. 2, p. 223-225.

Van Hoek & Houwerzijl 2011

A.A.H. van Hoek & M. Houwerzijl, *Complementary study on the legal aspects of the posting of workers in the framework of the provision of services in the European Union*, Nijmegen: Radboud Universiteit 2011.

Van Krimpen 2010

L. van Krimpen, 'Mensenhandel en arbeidsuitbuiting. Recente ontwikkelingen in de jurisprudentie', *Justitiële verkenningen* 2010, nr. 2, p. 56-67.

- Van Meeteren 2013
M. van Meeteren, Illegale migranten en informele arbeid in België en Nederland, *Cahiers Politiestudies* 2013-4, nr. 29, p. 51-70.
- Van Sasse van Ysselt 2013
P. van Sasse van Ysselt, Slavernij en slavenhandel: verboden maar niet voorbij, *NJB* 2013, nr. 26, p. 1694-1701.
- Vennik & Schoneveld 2018
M.I. Vennik & E. Schoneveld, 'Gebreken van de procedure voor het visum kort verblijf', *Asiel- & Migrantenrecht* 2018, nr. 8, p. 356-362.
- Verschuieren 2014
H. Verschuieren, 'De interne markt en de arbeidsrechtelijke normconcurrentie', *SEW* 2014, afl. 12, p. 550-564.
- Verschuieren 2018
H. Verschuieren, 'Employment and social security rights of third-country nationals under the EU labour migration directives', *European Journal of Social Security* 2018. Vol. 20 afl. 2, p. 100-115.
- Wallraff 1985
G. Wallraff, *Ganz Unten*, Köln: Kiepenheuer & Witsch, 1985.
- Weitzer 2015
R. Weitzer, 'Human Trafficking and Contemporary Slavery', *Annual Review of Sociology* 2015, nr. 41, p. 223-242.
- Wertheimer 1996
A. Wertheimer, *Exploitation*, New Jersey: Princeton University Press 1996.
- Wickramasekara 2011
P. Wickramasekara, 'Circular migration: A Triple Win or a Dead End', *Global Union Research Network*, Geneva: ILO 2011.
- Working Lives Research Institute 2012
Working Lives Research Institute, 'Study on precarious work, carried out for the European Commission (VT/2010/084)', London Metropolitan University, april 2012.
- Zapata-Barrero, Faúndez García & Sanchez-Montijano 2012
R. Zapata-Barrero, R. Faúndez García & E. Sanchez-Montijano, 'Circular Temporary Labour Migration: Reassessing Established Public Policies', *International Journal of Population Research* 2012.
- Zoetewij 2016
M. Zoetewij, 'The Principle of (In)equality in EU Labour Migration Law', *European (Legal) Studies on-line papers* 2016, Vol. 5, Issue 3.
- Zwolinski & Wertheimer 2017
M. Zwolinski & A. Wertheimer, 'Exploitation', in: E.N. Zalta, *The standard Encyclopedia of Philosophy*, Summer 2017.

Jurisprudentie

INTERNATIONAAL

Amerika:

Inter-Amerikaans Hof voor de Rechten van de Mens

- IAHRM 20 oktober 2016, C-318 (*Trabajadores de la Hacienda Brasil Verde/Brazilië*)

Europa:

Comité van Ministers

- Comité van Ministers 7 juli 2010, CM/ResChS(2010)6 (*DCI/Nederland*)
- Comité van Ministers 15 april 2015, CM/ResChS(2015)5 (*CEC/Nederland*)

Europees Comité Sociale en Culturele Rechten

- ECSR 20 oktober 2009, 47/2008 (*DCI/Nederland*)
- ECSR 1 juli 2014, 90/2013 (*CEC/Nederland*)

Europees Hof voor de Rechten van de Mens

- EHRM 23 november 1983, 8919/80 (*Van der Mussele/België*)
- EHRM 28 mei 1985, 30471/08 (*Abdulaziz, Cabales en Balkandali/Verenigd Koninkrijk*)
- EHRM 30 oktober 1991, 13163/87 (*Vilvarajah e.a./Verenigd Koninkrijk*)
- EHRM 26 juli 2005, 73316/01 (*Siliadin/Frankrijk*)
- EHRM 7 januari 2010, 25965/04 (*Rantsev/Cyprus en Rusland*)
- EHRM 1 januari 2011, 30696/09 (*M.S.S./België en Griekenland*)
- EHRM 17 januari 2012, 8139/09 (*Othman (Abu Qatada)/Verenigd Koninkrijk*)
- EHRM 31 juli 2012, 40020/03 (*M. e.a./Italië en Bulgarije*)
- EHRM 11 oktober 2012, 67724/09 (*C.N. en V./Frankrijk*)
- EHRM 13 november 2012, 4239/08 (*C.N./Verenigd Koninkrijk*)
- EHRM 18 februari 2014, 13950/12 (*O.G.O./Verenigd Koninkrijk*)
- EHRM 5 juli 2016, 17931/16 (*Hunde/Nederland*)
- EHRM 30 maart 2017, 21884/15 (*Chowdury e.a./Griekenland*)

Europese Unie:

Hof van Justitie van de EU

- HvJ EG 17 december 1981, C279/80 (*Webb*)
- HvJ EG 17 april 1986, C-59/85 (*Reed*)
- HvJ EG 3 juli 1986, C-66/85 (*Lawrie-Blum*)
- HvJ EG 27 maart 1990, C-113/89 (*Rush Portuguesa*)
- HvJ EG 21 december 1999, C-67/96 (*Albany*)
- HvJ EG 18 december 2007, C- 341/05, (*Laval*)
- HvJ EG 2 april 2008, C-346/06 (*Rüffert*)

- HvJ EG 4 juni 2009, C-22/08 en C-23/08 (*Vatsouras en Koupatantze*)
- HvJ EU 19 februari 2011, C-307/09 (*Vicoplus*)
- HvJ EU 24 april 2012, C-571/10 (*Kamberaj*)
- HvJ EU 12 september 2013, C-64/12 (*Schlecker*)
- HvJ EU 19 december 2013, C-84/12 (*Koushkaki*)
- HvJ EU 10 september 2014, C-270/13 (*Haralambidis*)
- HvJ EU 11 september 2014, C-91/13 (*Essent*)
- HvJ EU 11 november 2014, C-333/13 (*Dano*)
- HvJ EU 4 december 2014, C-413/13 (*FNV Kiem*)
- HvJ EU 12 februari 2015, C-396/13 (*Sähköalojen ammattiliittory*)
- HvJ EU 15 september 2015, C-67/14 (*Alimanovic*)
- HvJ EU 25 februari 2016, C-299/14 (*Jovanna García-Nieto*)
- HvJ EU 21 juni 2017, C-449/16 (*Martinez Silva*)
- HvJ EU 20 december 2017, C-442/16 (*Gusa*)
- HvJ EU 4 juli 2019, C-377/17 (*Commissie/Duitsland*)
- HvJ EU 1 december 2020, C-815/18 (*FNV/Van den Bosch*)
- HvJ EU 8 december 2020, C-620/18 en C-626/18 (*Hongarije en Polen/Europees Parlement*)

NATIONAAL

Hoge Raad:

- HR 27 oktober 2009, ECLI:NL:HR:2009:BI7097 (BI7099)
- HR 24 mei 2015, ECLI:NL:HR:2015:3309
- HR 5 april 2016, ECLI:NL:HR:2016:556
- HR 16 oktober 2018, ECLI:NL:HR:2018:1945
- HR 19 maart 2019, ECLI:NL:HR:2019:383
- HR 24 maart 2020, ECLI:NL:HR:2020:492

Procureur Hoge Raad:

- PHR 27 oktober 2009, ECLI:NL:PHR:2009:BI7097 (BI7099)
- PHR 16 oktober 2018, ECLI:NL:PHR:2018:340

Gerechtshof:

- Hof 's-Hertogenbosch 30 januari 2008, ECLI:NL:GHSHE:2008:BC2999 (BC3000)
- Hof 's-Gravenhage 19 januari 2010, ECLI:NL:GHSGR:2010: BK9406
- Hof 's-Hertogenbosch 17 september 2010, ECLI:NL:GHSHe:2010:BN7215
- Hof Arnhem 29 juni 2011, ECLI:NL: GHARN:2011:BQ9784 (BQ9793, BQ9861)
- Hof 's-Gravenhage 7 oktober 2011, ECLI:NL:GHSGR:2011:BV3540
- Hof 's-Gravenhage 24 februari 2012, ECLI:NL:GHSGR:2012:BV1712
- Hof 's-Hertogenbosch 6 juli 2012, ECLI:NL:GHSHE:2012:BX0599
- Hof Arnhem-Leeuwarden 18 maart 2014, ECLI:NL:GHARL:2014:2223 (2256, 2257)
- Hof Arnhem-Leeuwarden 23 december 2014, ECLI:NL:GHARL:2014:10098
- Hof Amsterdam 29 juni 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:3153
- Hof Amsterdam 16 november 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:5035 (5039)
- Hof Amsterdam 24 november 2016, ECLI:NL:GMDHA:2016:4394
- Hof Arnhem-Leeuwarden 16 maart 2017, ECLI:NL:GHARL:2017:2189
- Hof Den Haag 24 mei 2017, ECLI:NL:GMDHA:2017:1524 (1525)
- Hof Arnhem-Leeuwarden 28 februari 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:1971
- Hof Arnhem 24 januari 2020, ECLI:NL:GHAMS:2020:661
- Hof Arnhem-Leeuwarden 26 februari 2020, ECLI:NL:GHARL:2020:1659
- Hof Den Haag 16 juli 2020, ECLI:NL:GHDHA:1284 (1285, 1286, 1297)

- Hof Den Haag 21 oktober 2020, ECLI:NL:GHDHA:2020:2351
- Hof 's-Hertogenbosch 27 mei 2021, ECLI:NL:GHSHE:2021:1604
- Hof Arnhem-Leeuwarden 27 juli 2021, ECLI:NL:GHARL:2021:7206

Rechtbank:

- Rb. 's-Gravenhage 21 november 2006, ECLI:NL:RBSGR:2006:AZ2707
- Rb. 's-Hertogenbosch 8 maart 2007, ECLI:NL:RBSHE:2007:BA0141 (BA0145)
- Rb. 's-Gravenhage 5 oktober 2007, ECLI:NL:RBSGR:2007:BB5303
- Rb. 's-Gravenhage 14 december 2007, ECLI:NL:RBSGR:2007:BC1195
- Rb. Zeeland 29 april 2008, ECLI:NL:RBZLY:2008:BD0846, BD0857 (BD0860)
- Rb. Utrecht 17 juni 2008, ECLI:NL:RBUTR:2008:BD7426
- Rb. Leeuwarden 10 februari 2009, ECLI:NL:RBLEE:2009:BH2373
- Rb. 's-Gravenhage 9 juni 2009, ECLI:NL:RBSGR:2009:BJ1281 (BJ1279)
- Rb. 's-Gravenhage 3 mei 2010, ECLI:NL:RBSGR:2010:BM3374
- Rb. 's-Gravenhage 12 mei 2010, ECLI:NL:RBSGR:2010:BM4240
- Rb. Leeuwarden 13 juli 2010, ECLI:NL:RBLEE:2010:BN1233
- Rb. Haarlem 8 december 2010, ECLI:NL:RBHAA:2010:BO8985
- Rb. 's-Gravenhage 27 juli 2011, ECLI:NL:RBSGR:2011:BR3337
- Rb. 's-Hertogenbosch 4 oktober 2011, ECLI:NL:RBSHE:2011:BT6501
- Rb. Alkmaar 8 december 2011, ECLI:NL:RBALK:2011:BU8348 (BU8346)
- Rb. Zeeland 14 december 2012, ECLI:NL:RBZLY:2012:2188
- Rb. Overijssel 28 januari 2013, ECLI:NL:RBOVE:2013: BY9738
- Rb. Amsterdam 18 maart 2013, ECLI:NL:RBAMS:2013:BZ9113
- Rb. Noord-Nederland 25 juni 2013, ECLI:NL: RBNNE:2013:3918
- Rb. Limburg 3 juli 2013, ECLI:NL:RBLI:2013:4158
- Rb. Overijssel 28 november 2013, ECLI:NL:RBOVE:2013:2951
- Rb. Amsterdam 3 december 2013, ECLI:NL:RBAMS:2013:8010 (8461)
- Rb. Amsterdam 19 februari 2014, ECLI:NL:RBAMS:2014:717
- Rb. Rotterdam 22 juli 2014, ECLI:NL:RBROT:2014:7825
- Rb. Zeeland-West Brabant 19 september 2014, ECLI:NL:RBZWB:2014:6563
- Rb. Gelderland 15 december 2014, ECLI:NL:RBGEL:2014:7746 (7747)
- Rb. Oost-Brabant 8 januari 2015, ECLI:NL:RBOBR:2015:18
- Rb. Den Haag 20 januari 2015, ECLI:NL:RBDHA:456
- Rb. Den Haag 30 januari 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:996 (997)
- Rb. Zeeland-West-Brabant 11 februari 2015, ECLI:NL:ERZWB:2015:813
- Rb. Rotterdam 1 juni 2015, ECLI:NL:ROT:2015:3785
- Rb. Overijssel 24 augustus 2015, ECLI:NL:RBOVE:2015:3865
- Rb. Gelderland 28 september 2015, ECLI:NL:RBGEL:2015:6045
- Rb. Den Haag 28 februari 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:1968
- Rb. Den Haag 8 maart 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:2367
- Rb. Rotterdam 21 juni 2016, ECLI:NL:ROT:2015:1688
- Rb. Limburg 10 november 2016, ECLI:NL:RBLI:2016:9600 (9599, 9601, 9602, 9615, 9643)
- Rb. Oost-Brabant 29 november 2016, ECLI:NL:RBOBR:2016:6594 (6595)
- Rb. Rotterdam 10 januari 2017, ECLI:NL:RBROT:2017:339
- Rb. Amsterdam 2 juni 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:3807
- Rb. Amsterdam 29 juni 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:4592 (4595)
- Rb. Rotterdam 28 juli 2017, ECLI:NL:RBROT:2017:6451
- Rb. Noord-Nederland 2 oktober 2017, ECLI:NL:RBNNE:2017:3755
- Rb. Overijssel 16 oktober 2017, ECLI:NL: RBOVE:2017:3888
- Rb. Overijssel 22 februari 2018, ECLI:NL:RBOVE:2018:557
- Rb. Amsterdam 1 maart 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:1117
- Rb. Amsterdam 22 maart 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:1631 (1636, 1637, 1638)

- Rb. Amsterdam 3 april 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:1944 (1960)
- Rb. Amsterdam 20 september 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:6721
- Rb. Den Haag 19 oktober 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:12549
- Rb. Noord-Nederland 18 december 2018, RBNNE:2018:5199 (5201)
- Rb. Amsterdam 25 januari 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:1413 (1418)
- Rb. Amsterdam 7 maart 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:1619 (1620)
- Rb. Amsterdam 10 maart 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:1663

Bijlage: tekst artikel 273f Sr

Artikel 273f Sr

- 1 Als schuldig aan mensenhandel wordt met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren of geldboete van de vijfde categorie gestraft:
 - 1°. degene die een ander door dwang, geweld of een andere feitelijkheid of door dreiging met geweld of een andere feitelijkheid, door afpersing, fraude, misleiding dan wel door misbruik van uit feitelijke omstandigheden voortvloeiend overwicht, door misbruik van een kwetsbare positie of door het geven of ontvangen van betalingen of voordelen om de instemming van een persoon te verkrijgen die zeggenschap over die ander heeft, werft, vervoert, overbrengt, huisvest of opneemt, met inbegrip van de wisseling of overdracht van de controle over die ander, met het oogmerk van uitbuiting van die ander of de verwijdering van diens organen;
 - 2°. degene die een ander werft, vervoert, overbrengt, huisvest of opneemt, met inbegrip van de wisseling of overdracht van de controle over die ander, met het oogmerk van uitbuiting van die ander of de verwijdering van diens organen, terwijl die ander de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt;
 - 3°. degene die een ander aanwerft, medeneemt of ontvoert met het oogmerk die ander in een ander land ertoe te brengen zich beschikbaar te stellen tot het verrichten van seksuele handelingen met of voor een derde tegen betaling;
 - 4°. degene die een ander met een van de onder 1° genoemde middelen dwingt of beweegt zich beschikbaar te stellen tot het verrichten van arbeid of diensten of zijn organen beschikbaar te stellen dan wel onder de onder 1° genoemde omstandigheden enige handeling onderneemt waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat die ander zich daardoor beschikbaar stelt tot het verrichten van arbeid of diensten of zijn organen beschikbaar stelt;
 - 5°. degene die een ander ertoe brengt zich beschikbaar te stellen tot het verrichten van seksuele handelingen met of voor een derde tegen betaling of zijn organen tegen betaling beschikbaar te stellen dan wel ten aanzien van een ander enige handeling onderneemt waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat die ander zich daardoor beschikbaar stelt tot het verrichten van die handelingen of zijn organen tegen betaling beschikbaar stelt, terwijl die ander de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt;
 - 6°. degene die opzettelijk voordeel trekt uit de uitbuiting van een ander;
 - 7°. degene die opzettelijk voordeel trekt uit de verwijdering van organen van een ander, terwijl hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat diens organen onder de onder 1° bedoelde omstandigheden zijn verwijderd;

- 8°. degene die opzettelijk voordeel trekt uit seksuele handelingen van een ander met of voor een derde tegen betaling of de verwijdering van diens organen tegen betaling, terwijl die ander de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt;
- 9°. degene die een ander met een van de onder 1° genoemde middelen dwingt dan wel beweegt hem te bevoordelen uit de opbrengst van diens seksuele handelingen met of voor een derde of van de verwijdering van diens organen.
- 2 Uitbuiting omvat ten minste uitbuiting van een ander in de prostitutie, andere vormen van seksuele uitbuiting, gedwongen of verplichte arbeid of diensten, met inbegrip van bedelarij, slavernij en met slavernij te vergelijken praktijken, dienstbaarheid en uitbuiting van strafbare activiteiten.
- 3 De schuldige wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren of geldboete van de vijfde categorie, indien:
- 1°. de feiten, omschreven in het eerste lid, worden gepleegd door twee of meer verenigde personen;
- 2°. degene ten aanzien van wie de in het eerste lid omschreven feiten worden gepleegd een persoon is die de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt dan wel een ander persoon is bij wie misbruik van een kwetsbare positie wordt gemaakt;
- 3°. de feiten, omschreven in het eerste lid, zijn voorafgegaan, vergezeld of gevolgd van geweld.
- 4 Indien een van de in het eerste lid omschreven feiten zwaar lichamelijk letsel ten gevolge heeft of daarvan levensgevaar voor een ander te duchten is, wordt gevangenisstraf van ten hoogste achttien jaren of geldboete van de vijfde categorie opgelegd.
- 5 Indien een van de in het eerste lid omschreven feiten de dood ten gevolge heeft, wordt levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste dertig jaren of geldboete van de vijfde categorie opgelegd.
- 6 Onder kwetsbare positie wordt mede begrepen een situatie waarin een persoon geen andere werkelijke of aanvaardbare keuze heeft dan het misbruik te ondergaan.
- 7 Artikel 251 is van overeenkomstige toepassing.

Curriculum vitae

Gerrie Lodder is geboren in 1963 in Zwolle. In 1981 behaalde zij haar vwo-diploma aan het Rijnlands Lyceum in Oegstgeest. Daarna volgde zij de opleiding Muziek & Beweging aan het Conservatorium in Rotterdam en studeerde zij van 1986 tot 1992 Politicologie aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam. In het kader van haar afstuderen deed zij onderzoek in Indonesië naar de ontwikkeling van de bevolkingsregistratie in het licht van het proces van staatsvorming. Van 1994 tot 1998 studeerde Gerrie rechten aan de Universiteit Leiden. Zij werkte van 1994 tot en met 2000 bij Vluchtelingenwerk Rijnmond, vanaf 1996 als hoofd van de afdeling Juridische zaken. Sinds 1 november 2000 is zij als docent en onderzoeker werkzaam bij de rechtenfaculteit van de Universiteit Leiden. Eerst bij het Instituut voor Immigratierecht en sinds 1 januari 2020 bij het Europa Instituut. Gerrie verzorgt diverse vakken voor bachelor- en masterstudenten en geeft postacademisch onderwijs aan professionals. Zij is auteur van het tekstboek *Vreemdelingenrecht in vogelvlucht* en co-auteur van het boek *European Migration Law*. Gerrie publiceert onder andere op het gebied van gezinshereniging en regulier vreemdelingenrecht en heeft de wetsevaluaties Juridische aspecten van de Wet inburgering buitenland (2009) en de Wet modern migratiebeleid (2019) uitgevoerd. In 2014 is zij gestart met proefschrift-onderzoek op het gebied van arbeidsuitbuiting van migranten.

In de boekenreeks van het E.M. Meijers Instituut van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden zijn in 2020, 2021 en 2022 verschenen:

- MI-349 N. Strohmaier, *Making Sense of Business Failure. A social psychological perspective on financial and legal judgments in the context of insolvency*, (diss. Leiden), Amsterdam: Ipskamp Printing 2020
- MI-350 S. Kouwagam, *How Lawyers Win Land Conflicts for Corporations. Legal Strategy and its Influence on the Rule of Law in Indonesia*, (diss. Leiden), Amsterdam: Ipskamp Printing 2020
- MI-351 A.D. Sarmiento Lamus, *The proliferation of dissenting opinions in international law. A comparative analysis of the exercise of the right to dissent at the ICJ and the IACtHR*, (diss. Leiden), Amsterdam: Ipskamp Printing 2020
- MI-352 B. Ribeiro de Almeida, *Building land tenure systems. The political, legal, and institutional struggles of Timor-Leste*, (diss. Leiden), Amsterdam: Ipskamp Printing 2020
- MI-353 K.A.M. van der Zon, *Pleegrechten voor kinderen. Een onderzoek naar het realiseren van de rechten van kinderen die in het kader van de ondertoezichtstelling in een pleeggezin zijn geplaatst* (diss. Leiden), Den Haag: Boom juridisch 2020
- MI-354 E.G. van 't Zand e.a., *Bestuurlijke boetes en de Verklaring Omtrent het Gedrag. Een onderzoek naar de realiseerbaarheid en wenselijkheid van het betrekken van bestuurlijke boetes bij de VOG-screening aan de hand van een casestudy naar handhaving en integriteit in de financiële sector*, Den Haag: Boom juridisch 2020, ISBN 978 94 6290 843 7
- MI-355 J. Boakye, *Understanding Illegal Logging in Ghana. A Socio-Legal Study on (non)Compliance with Logging Regulations*, (diss. Leiden), Amsterdam: Ipskamp Printing 2020
- MI-356 N. Sánchez, *International law and the sustainable governance of shared natural resources. A principled approach*, (diss. Leiden), Amsterdam: Ipskamp Printing 2020, ISBN 978 94 0282 145 1
- MI-357 S.S. Arendse, *De uiterlijke verschijningsvorm in het strafrecht. Een analyse van de jurisprudentie van de Hoge Raad*, (diss. Leiden), Den Haag: Boom juridisch 2020, ISBN 978 94 6290 844 4
- MI-358 J. Reef, M. Jelts & Y.N. van den Brink, *De PIJ-maatregel doorgelicht. Juridische grondslagen, populatiekenmerken, gedragsverandering en recidive*, Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2020, ISBN 978 94 6240 608 7
- MI-359 S. Guo, *Recognition of Foreign Bank Resolution Actions*, (diss. Leiden), Amsterdam: Ipskamp Printing 2020
- MI-360 B. Muscat, *Insolvency Close-out Netting: A comparative study of English, French and US laws in a global perspective*, (diss. Leiden), Amsterdam: Ipskamp Printing 2020
- MI-361 J.M. ten Voorde, S.V. Hellemons & P.M. Schuyt, *Discriminatie als strafbeïnvloedende omstandigheid bij strafbare feiten, Een rechtsvergelijkende studie*, Den Haag: Boom juridisch 2020, ISBN 978 94 6290 8710
- MI-362 F. Afandi, *Maintaining Order: Public Prosecutors in Post-Authoritarian Countries, the Case of Indonesia*, (diss. Leiden), Amsterdam: Ipskamp Printing 2020
- MI-363 R.M. Koenraadt, M.M. Boone, S.E. Rap & S. Kappert, *Financieel toezicht binnen het (jeugd)strafrecht. Een onderzoek naar het verloop, de resultaten en mogelijke uitbreiding van verplicht financieel toezicht binnen het (jeugd)strafrecht*, Den Haag: Boom juridisch 2020, ISBN 978 94 6290 933 5
- MI-364 J.J. Asscher, Y.N. van den Brink, H.E. Creemers, E. Huls, E.K. van Logchem, N. Lynch & S.E. Rap, *De strafmaat voor jeugdige daders van ernstige gewelds- en zedenmisdrijven in internationaal perspectief*, Den Haag: Boom juridisch 2020, ISBN 978 94 6290 943 4
- MI-365 M.P.A. Spanjers, *Belastingbudget. Onderzoek betekenis budgettaire impact belastingen bij parlementaire vaststelling belastingwetgeving* (diss. Leiden), Den Haag: Flosvier 2021, ISBN 978 90 8216 072 7
- MI-366 J. Zhang, *The Rationale of Publicity in the Law of Corporeal Movables and Claims. Meeting the Requirement of Publicity by Registration?* (diss. Leiden), Den Haag: Boom juridisch 2021

- MI-367 B.C.M. van Hazebroek, *Understanding delinquent development from childhood into early adulthood in early onset offenders* (diss. Leiden), Amsterdam: Ipskamp Printing 2021, ISBN 978 94 6421 2723
- MI-368 M.R. Manse, *Promise, Pretence and Pragmatism – Governance and Taxation in Colonial Indonesia, 1870-1940* (diss. Leiden), Amsterdam: Ipskamp Printing 2021
- MI-369 M.E. Stewart, *Freedom of Overflight: – A Study of Coastal State Jurisdiction in International Airspace* (diss. Leiden), Amsterdam: Ipskamp Printing 2021
- MI-370 M.T. Beumers, *De bescherming van immateriële contractuele belangen in het schadevergoedingsrecht* (diss. Leiden), Den Haag: Boom juridisch 2021, ISBN 978 94 6290 962 5
- MI-371 C.M. Sandelowsky-Bosman, T. Liefwaard, S.E. Rap & F.A.N.J. Goudappel, *De rechten van ongedocumenteerde kinderen in Curaçao – een gezamenlijke verantwoordelijkheid*, Den Haag: Boom juridisch 2021, ISBN 978-94-6290-965-6
- MI-372 G.J.A. Geertjes, *Staatsrecht en conventie in Nederland en het Verenigd Koninkrijk*, (diss. Leiden), Zutphen, Uitgeverij Paris bv 2021, ISBN 978 94 6251 270 2
- MI-373 L. Noyon, *Strafrecht en publieke opinie. Een onderzoek naar de relatie tussen de strafrechtspiegeling en het publiek, met bijzondere aandacht voor het Openbaar Ministerie*, (diss. Leiden), Den Haag: Boom juridisch 2021, ISBN 978 94 6290 978 6
- MI-374 F. Behre, *A European Ministry of Finance? Charting and Testing the National Constitutional Limits to EU Fiscal Integration*, (diss. Leiden), Amsterdam: Ipskamp Printing 2021
- MI-375 R. Spence, *Collateral transactions and shadow banking* (diss. Leiden), Amsterdam: Ipskamp Printing 2021
- MI-376 B.H.M. Custers, F. Dechesne & S. van der Hof (red.), *Meesterlijk. Liber amicorum ter gelegenheid van het emeritaat van prof. dr. Jaap van den Herik*, Amsterdam: Ipskamp Printing 2021
- MI-377 E. Campfens, *Cross-border claims to cultural objects. Property or heritage?*, (diss. Leiden), The Hague: Eleven 2021, ISBN 978 94 6236 250 5
- MI-378 S.R. Bakker, *Uitzonderlijke excepties in het strafrecht. Een zoektocht naar systematiek bij de beslissingen omtrent uitsluiting van strafrechtelijke aansprakelijkheid in bijzondere contexten*, (diss. Rotterdam), Den Haag: Boom juridisch 2021, ISBN 978 94 6290 998 4, ISBN 978 90 5189 194 2 (e-book)
- MI-379 M. Gkiliati, *Systemic Accountability of the European Border and Coast Guard. The legal responsibility of Frontex for human rights violations*, (diss. Leiden), Alblasterdam: Ridderprint 2021
- MI-380 C.-I. Grigorieff, *The Regime for International Air Carrier Liability. To what Extent has the Envisaged Uniformity of the 1999 Montreal Convention been Achieved?*, (diss. Leiden), Amsterdam: Ipskamp Printing 2021
- MI-381 M. Stam, *Essays on Welfare Benefits, Employment, and Crime*, (diss. Leiden)
- MI-382 C.M.F. Mommers, *Voluntary return and the limits of individual responsibility in the EU Returns Directive*, (diss. Leiden), Amsterdam: Ipskamp Printing 2022, ISBN 978 94 6421 583 0
- MI-383 M.E. Franke, *Over de grens van de onrechtmatige daad. Een onderzoek naar de plaats van de rechtvaardiging in het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht*, (diss. Leiden), Den Haag: Boom juridisch 2022, ISBN 978 94 6290 152 0
- MI-384 B.L. Terpstra, *Instrumental and normative pathways to compliance. Results from field research on moped drivers*, (diss. Leiden), Amsterdam: Ipskamp Printing 2022
- MI-385 Q. Mauer, *Application, Adaptation and Rejection. The strategies of Roman jurists in responsa concerning Greek documents*, (diss. Leiden), Den Haag: Boom juridisch 2022
- MI-386 F. Tan, *The Duty to Investigate in Situations of Armed Conflict. An examination under international humanitarian law, international human rights law, and their interplay*, (diss. Leiden), Amsterdam: Ipskamp Printing 2022
- MI-387 G.G. Lodder, *Recht doen of Recht hebben. Een analyse van de rechten van de migrant op bescherming door de staat tegen arbeidsuitbuiting*, (diss. Leiden), Amsterdam: Ipskamp Printing 2022, ISBN 978 94 6421 679 0